

Instytucje religijne wobec AI — przewodnik po moralnej warstwie nadzoru nad sztuczną inteligencją

Międzynarodowe ramy regulacyjne (NIST, ISO, EU AI Act, OECD, UNESCO) definiują, **co AI musi robić**. Tradycje religijne i cywilizacyjne odpowiadają na inne pytanie: **po co AI istnieje**. Ten przewodnik syntetyzuje, jak największe instytucje religijne na świecie reagują na AI — począwszy od nowej encykliki papieża Leona XIV *Magnifica Humanitas*, przez doktrynę watykańską, prawosławną, protestancką, islamską, żydowską i buddyjską myśl. Połącz ten dokument z innymi moimi materiałami, aby uzyskać pełny obraz.

SPIS TREŚCI

01	Dlaczego to ma znaczenie teraz	02	Magnifica Humanitas — nowa encyklika
03	Antiqua et Nova — fundament doktrynalny	04	Myśl prawosławna
05	Perspektywy protestanckie i ewangeliczne	06	Islamska refleksja nad AI
07	Żydowska myśl etyczna wobec AI	08	Perspektywy buddyjskie
09	Zbieżność — co łączy wszystkie tradycje	10	Jak to uzupełnia międzynarodowy nadzór nad AI
11	Zakończenie — warstwa moralna nie jest opcjonalna	12	Źródła i materiały

1 · Dlaczego to ma znaczenie teraz

Instytucje religijne wypowiadają się o AI z bezprecedensową szybkością, głębią i jasnością. Warstwa moralna zamyka lukę, którą międzynarodowe ramy regulacyjne celowo pozostawiają otwartą.

Najważniejsze ramy nadzoru nad AI — NIST AI RMF, ISO/IEC 42001, EU AI Act, Zasady OECD dotyczące AI, Etyka AI UNESCO — mają wspólne, świadome ograniczenie. Definiują, **co systemy AI muszą robić**, aby były bezpieczne, sprawiedliwe, przejrzyste i odpowiedzialne. Z założenia nie próbują definiować, **po co AI ostatecznie istnieje**, kim jest człowiek ani jakim celem cywilizacyjnym ma służyć technologia.

To pytanie żyje w moralnych, teologicznych i filozoficznych tradycjach religii świata. A w ostatnich 16 miesiącach tradycje te zaczęły na nie odpowiadać z niezwykłą szybkością:

- **Styczeń 2025** — Watykan publikuje **Antiqua et Nova**, notę doktrynalną liczącą 117 paragrafów, wydaną wspólnie przez Dykasterię Nauki Wiary oraz Dykasterię ds. Kultury i Edukacji.
- **Maj 2026** — Papież Leon XIV podpisuje pierwszą encyklikę swojego pontyfikatu, **Magnifica Humanitas**, w 135. rocznicę **Rerum Novarum** Leona XIII. Wybór daty jest celowy: przedstawia AI jako nową rewolucję przemysłową.
- **2024–2026** — Międzynarodowa Akademia Fikh, Akademia Badań Islamskich Al-Azhar, Liga Świata Muzułmańskiego oraz Zgromadzenie Muzułmańskich Prawników Ameryki aktywnie opracowują stanowiska etyczne wobec AI oparte na klasycznej jurysprudencji.
- **Trwa** — Instytucje żydowskie, buddyjskie, prawosławne i protestanckie wnoszą odmienne ramy filozoficzne, które adresują to, czego międzynarodowy nadzór adresować nie umie.

Dla konsultantów, liderów i decydentów pracujących w obszarze nadzoru nad AI to nie jest lektura opcjonalna. To warstwa, która nadaje technicznym ramom ich ludzkie znaczenie.

2 · Magnifica Humanitas — pierwsza encyklika Leona XIV

Podpisana 15 maja 2026 · Opublikowana 25 maja 2026 · 42 300 słów · 5 rozdziałów · Najszersze religijne stanowisko wobec AI we współczesnej historii.

¶ Ramy interpretacji — i dlaczego data podpisania ma znaczenie

Pełny tytuł brzmi: „**Magnifica Humanitas: o ochronie osoby ludzkiej w czasach sztucznej inteligencji**”. Papież Leon XIV podpisał ją **15 maja 2026 roku — w 135. rocznicę** ogłoszenia encykliki Leona XIII **Rerum Novarum** (1891).

Ten wybór jest celowy. **Rerum Novarum** była odpowiedzią Kościoła katolickiego na rewolucję przemysłową — dokumentem, który ustanowił katolickie nauczanie społeczne dotyczące pracy, kapitału, godności pracownika i roli państwa. Podpisując w rocznicę, Leon XIV jednoznacznie przedstawia **AI jako nową rewolucję przemysłową**, a **Magnifica Humanitas** jako strukturalną odpowiedź Kościoła w tej samej linii.

„Technologia nie jest siłą wrogą wobec ludzkości, ani nie jest z natury zła. Jednak technologia nigdy nie jest neutralna, ponieważ przyjmuje cechy tych, którzy ją wymyślają, finansują, regulują i z niej korzystają.”

PAPIEŻ LEON XIV · MAGNIFICA HUMANITAS · PARAFRAZA GŁÓWNEGO ZAŁOŻENIA

⚡ Centralna teza — „rozbroić” AI

Najbardziej charakterystyczny wkład encykliki to wezwanie do „**rozbrojenia**” AI. Nie do jej zakazu. Nie do odrzucenia. Do zdjęcia z niej mentalności militarnej, ekonomicznej i poznawczej rywalizacji, która obecnie napędza jej rozwój.

„Rozbroić oznacza zdyskredytować założenie, że techniczna potęga automatycznie nadaje prawo rządzenia. Rozbroić nie znaczy odrzucić technologię, lecz zapobiec temu, by zdominowała ludzkość.”

PAPIEŻ LEON XIV · MAGNIFICA HUMANITAS · GŁÓWNY PRZEKAZ

✦ Krytyka transhumanizmu

Znaczna część encykliki dotyczy **transhumanizmu i posthumanizmu** — nurtów filozoficznych, które traktują ludzkie ograniczenia (śmiertelność, ucieleśnienie, granice poznawcze) jako wady do przezwyciężenia poprzez technologiczne wzmocnienie.

Stanowisko Leona XIV jest bezpośrednio: **ograniczenia nie są wadami do wyeliminowania — są konstytutywnym wymiarem osoby ludzkiej**. Sygnaturowe zdanie encykliki w tej sprawie:

„Ludzkość rozkwita nie pomimo ograniczeń, lecz często przez nie.”

PAPIEŻ LEON XIV · MAGNIFICA HUMANITAS · O NATURZE LUDZKIEJ

🔍 Pięć rozdziałów — co właściwie obejmuje encyklika

Pełny tekst dzieli się na pięć rozdziałów, z których każdy rozwija jeden wymiar relacji człowiek–AI:

ROZDZ. 01

Ochrona osoby ludzkiej

Główne stanowisko antropologiczne: AI ma służyć człowiekowi, a nie redefiniować, co to znaczy nim być.

ROZDZ. 02

Promowanie prawdy

Relacja AI do informacji, wiedzy i erozji wspólnej prawdy w erze treści syntetycznych.

ROZDZ. 03

Godność pracy

Bezpośrednie nawiązanie do Rerum Novarum — wypieranie z rynku pracy, sens pracy, status moralny pracownika.

ROZDZ. 04

Sprawiedliwość społeczna

Dostęp, równość, globalna przepaść cyfrowa, rola AI w koncentracji lub redystrybucji władzy.

ROZDZ. 05

Pokój

Broń autonomiczna, wojna wspomagana przez AI, rozbrojenie systemów AI z militarnej logiki.

3 · Antiqua et Nova — fundament doktrynalny

¶ Co ustanowiła Antiqua et Nova

Antiqua et Nova („Stare i nowe”) poprzedziła **Magnifica Humanitas** o 16 miesięcy. Jest notą doktrynalną — o mniejszym autorytecie niż encyklika, ale fundamentalną doktrynalnie. Adresuje „relację między sztuczną inteligencją a inteligencją ludzką” i zawiera refleksje nad „antropologicznymi i etycznymi wyzwaniami stawianymi przez AI”.

Dokument omawia implikacje AI w obszarach **edukacji, gospodarki, pracy, zdrowia, relacji międzyludzkich i międzynarodowych oraz wojny** — dostarczając klocków, z których Leon XIV później złoży **Magnifica Humanitas**.

! Główny ruch filozoficzny

Antiqua et Nova rysuje wyraźną linię filozoficzną pomiędzy tym, co robią maszyny, a tym, czym jest umysł ludzki. Kluczowe rozróżnienie dokumentu:

„AI wykonuje pewne zadania wyjątkowo dobrze, ale może jedynie naśladować ludzkie cechy, takie jak empatia i rozumienie. Sztuczna inteligencja powinna być narzędziem uzupełniającym, a nie zastępującym bogactwo ludzkiej inteligencji.”

ANTIQUA ET NOVA · WATYKAŃSKA NOTA DOKTRYNALNA · STYCZEŃ 2025

✦ Dlaczego to ma znaczenie dla nadzoru

Antiqua et Nova dokonała rozróżnienia, które międzynarodowa regulacja często pomija: **symulacja nie jest posiadaniem**. System AI, który produkuje wyniki o kształcie empatii, nie stał się empatyczny; stał się lepszy w produkowaniu tych wyników. Moralne, prawne i relacyjne konsekwencje tego rozróżnienia rozchodzą się po każdym kolejnym pytaniu politycznym — od odpowiedzialności, przez zgodę, po pytanie, kto ponosi odpowiedzialność za szkodę zapośredniczoną przez AI.

Magnifica Humanitas bezpośrednio buduje na tym fundamencie, rozwijając filozoficzną tezę w kompleksową wizję społeczną i polityczną.

4 · Prawosławna myśl chrześcijańska wobec AI

Zaangażowanie prowadzone przez Hellenic College Holy Cross School of Theology oraz szerszą prawosławną refleksję bioetyczną.

GŁÓWNE INSTYTUCJE

Huffington Ecumenical Institute (Hellenic College Holy Cross), platforma Public Orthodoxy, pojedynczy prawosławni bioetycy. Zaangażowanie formalnie rozpoczęło się od panelów teologicznych w lutym 2024 r. dotyczących etycznych konsekwencji AI dla Kościołów.

GŁÓWNA PERSPEKTYWA

Prawosławne zaangażowanie wobec AI wypływa z istniejącej **antropologii teologicznej** Kościoła — człowiek jako **imago Dei** (obraz Boga), ucieleśniony, wspólnotowy, zorientowany na theosis (zjednoczenie z Bogiem). AI jest oceniana pod kątem tego, czy służy tej antropologii, czy ją zniekształca.

KONKRETNE TROSKI

Pytania bioetyczne dotyczące AI w medycynie, wpływ AI na praktykę liturgiczną i duszpasterską, kwestia tego, czy relacje zapośredniczone przez AI naruszają kościelne rozumienie osobowości. Mniej programowe niż zaangażowanie katolickie; bardziej teologiczne i duszpasterskie.

5 · Perspektywy protestanckie i ewangelickie

Zdecentralizowana odpowiedź zakorzeniona w antropologii biblijnej — Imago Dei, włodarstwo i rozkwit człowieka.

GŁÓWNE GŁOSY

C.S. Lewis Institute, kadra etyczna Wheaton College, ewangeliczne ośrodki analityczne. Mniej scentralizowane niż odpowiedź katolicka czy prawosławna — co odzwierciedla strukturę instytucjonalną protestantyzmu.

TRZY KOTWICZĄCE POJĘCIA

Imago Dei (ludzie noszą obraz Boga — nieprzenoszalny na maszyny), **włodarstwo** (ludzie są odpowiedzialni za stworzenie i technologie w nim budowane), **rozkwit człowieka** (biblijne dobre życie jako miara, wobec której oceniana jest AI).

CHARAKTERYSTYCZNY WKŁAD

Protestanckie zaangażowanie często podkreśla **misję Kościoła w erze AI** — jak chrześcijańskie świadectwo, formacja i duszpasterstwo powinny się dostosować, nie poświęcając rdzenia teologicznego. Mniej polityki programowej, więcej duchowego prowadzenia jednostek i wspólnot.

6 · Islamska refleksja nad AI

Oparta na klasycznej jurysprudencji — *maslaha*, *maqasid al-shari'ah* — stosowanej do etyki AI przez instytucjonalne rady fikh.

GŁÓWNE INSTYTUCJE

Międzynarodowa Akademia Fikh (IIFA), Akademia Badań Islamskich Al-Azhar, Liga Świata Muzułmańskiego, Zgromadzenie Muzułmańskich Prawników Ameryki (AMJA). AMJA poświęciła swoją konferencję imamów w 2026 r. etyce AI.

GŁÓWNA RAMA JURYSPRUDENCYJNA

AI jest oceniana w odniesieniu do **maqasid al-shari'ah** (wyższych celów prawa islamskiego) oraz **maslaha** (dobra wspólnego). Pięć uniwersaliów maqasid — ochrona życia, intelektu, religii, pochodzenia i własności — funkcjonuje jako lista kontrolna tego, czy dany system AI służy tym dobrom, czy je zagraża.

CHARAKTERYSTYCZNY WKŁAD

Islamska etyka AI proponuje **teorię cnót** opartą na źródłach islamskich — kształtowanie cnót zarówno w jednostkach, jak i wspólnotach. Akcent pada na „**od środków do znaczeń**” i „**od umysłów do serc**”. AI nie jest tylko środkiem do celów; kształtuje życie wewnętrzne tych, którzy z niej korzystają.

KONKRETNE PROJEKTY

Współprojektowane islamskie ramy etyczne dla AI (partnerstwa z brytyjską społecznością muzułmańską), propozycje pluralistycznych benchmarków etycznych (uznanie, że AI musi być oceniana wobec wielu tradycji etycznych, nie tylko świeckiego liberalizmu zachodniego), debata o AI w przewodnictwie religijnym („czy można szukać fatwy przez AI?”).

7 · Żydowska myśl etyczna wobec AI

Zakorzeniona w odpowiedzialności zbiorowej, pojęciu Lashon Hara oraz wielowiekowej żydowskiej tradycji rozumowania tekstowego.

GŁÓWNA PERSPEKTYWA

Żydowska etyka AI często kwestionuje czysto prawnoindywidualistyczne podejście, oferując w zamian ramę **odpowiedzialności zbiorowej**. Pytaniem nie jest tylko „co wolno mi zrobić z AI?”, lecz „co wspólnota jest sobie nawzajem winna w świecie zapośredniczonym przez AI?”.

LASHON HARA

Pojęcie **Lashon Hara** — zakaz pełnej nienawiści, lecz prawdziwej mowy o osobie — zostało zastosowane do etyki AI z zaskakującą siłą. Rama ta kwestionuje czysto prawnosobową wizję wypowiedzi internetowych: pytaniem nie jest „czy to prawda?”, lecz „czy udostępnienie tego krzywdzi osobę, która nie może w sensowny sposób odpowiedzieć?”. Bardzo istotne dla treści generowanych przez AI i automatycznego dyskursu na masową skalę.

SIŁA METODOLOGICZNA

Żydowskie rozumowanie etyczne ma ponad 2 000 lat praktyki w **stosowaniu starożytnych tekstów do rzeczywiście nowych sytuacji**. To najbliższy przednowoczesny odpowiednik tego, czego dziś wymaga etyka AI: ustrukturyzowanego, wspólnotowego, opartego na tekście rozszerzania zasad moralnych na okoliczności, których pierwotni autorzy nie mogli sobie wyobrazić.

8 · Perspektywy buddyjskie wobec AI

Zmniejszanie cierpienia, centralność intencji oraz rama współzależności.

ZMNIEJSZANIE DUKKHA

Dukkha — zwykle tłumaczone jako cierpienie, dokładniej jako **niezadowolenie lub niepokój** — to pierwsza szlachetna prawda. Buddyjska etyka AI pyta: czy ten system AI zmniejsza cierpienie tych, którzy z niego korzystają, w tym osób dotkniętych pośrednio? Systemy zaprojektowane pod uwagę użytkownika (engagement-engineered), które celowo wzmacniają dukkha (kompulsywne korzystanie, lęk, rozproszenie uwagi), spotykają się ze szczególną buddyjską krytyką.

CETANA – INTENCJA

Cetana (intencja) ma wagę moralną w etyce buddyjskiej. Intencja stojąca za projektem systemu — to, do czego projektanci faktycznie zamierzali go zoptymalizować — jest głównym przedmiotem oceny, często bardziej niż bezpośrednie skutki systemu. Systemy AI zaprojektowane pod zaangażowanie, a nie pod rozkwit człowieka, niosą moralny ciężar tej intencji projektowej, niezależnie od deklarowanej misji.

WSPÓŁZALEŻNOŚĆ

Buddyjska zasada, że wszystkie zjawiska powstają w zależności od warunków — **pratityasamutpada** — dostarcza naturalnej ramy do myślenia o systemach AI jako osadzonych w ogromnych sieciach danych, pracy, energii, łańcuchów dostaw i skutków wtórnych. Żadna AI nie jest autonomiczna; każda AI jest węzłem w systemie warunków, a odpowiedzialność etyczna rozciąga się na całą tę sieć.

ZASTOSOWANIA PRAKTYCZNE

Aplikacje oparte na wartościach buddyjskich (narzędzia medytacyjne, aplikacje wspierające świadomość uwagi) świadomie zaprojektowane, by zmniejszać dukkha, a nie maksymalizować zaangażowanie — oferowane jako kontrprzykład wobec głównego nurtu projektowania pod przechwytywanie uwagi.

9 · Zbieżność — co łączy wszystkie tradycje

Mimo radykalnie różnych ram teologicznych, sześć zasad pojawia się w każdej z badanych tradycji.

Porównawcza analiza tradycji omówionych w tym przewodniku ujawnia uderzającą zbieżność wokół sześciu zasad. Każda tradycja dochodzi do nich poprzez własną gramatykę teologiczną, lecz punkty docelowe się pokrywają. Ta zbieżność umożliwia międzytradycyjną etykę AI — i daje instytucjom religijnym wiarygodny głos w pluralistycznych debatach politycznych.

ZASADA	JAK UJMUJE JĄ KAŻDA TRADYCJA
Godność i sprawczość człowieka	Katolicyzm: Imago Dei + ochrona osoby ludzkiej · Prawosławie: ucieleśnienie zorientowane na theosis · Protestantyzm: Imago Dei + rozkwit · Islam: hifz al-aql (ochrona intelektu) · Judaizm: Tzelem Elohim · Buddyzm: zdolność każdej istoty do przebudzenia
Równość i sprawiedliwość	Katolicyzm: sprawiedliwość społeczna (Magnifica Humanitas, rozdz. 4) · Islam: maslaha (dobro wspólne) · Judaizm: tzedek (sprawiedliwość) · Buddyzm: rozszerzenie współczucia na sieci współzależne
Odpowiedzialność i włodarstwo	Katolicyzm: technologia przyjmuje cechy tych, którzy ją projektują · Protestantyzm: włodarstwo nad stworzeniem · Islam: amanah (zaufanie) · Judaizm: odpowiedzialność zbiorowa · Buddyzm: cetana (intencja niesie ciężar moralny)
Niekrzywdzenie	Katolicyzm: godność osoby · Islam: la darar wa la dirar (brak szkody) · Judaizm: Lashon Hara · Buddyzm: pierwsze przykazanie (niekrzywdzenie) rozszerzone na projektowanie systemów
Współczucie	Katolicyzm: caritas · Prawosławie: philanthropia · Protestantyzm: miłość bliźniego · Islam: rahma · Judaizm: chesed · Buddyzm: karuna
Prawdziwość i przejrzystość	Katolicyzm: promowanie prawdy (Magnifica Humanitas, rozdz. 2) · Islam: sidq · Judaizm: emet · Buddyzm: prawe słowo (samma vaca)

10 · Jak to uzupełnia międzynarodowy nadzór nad AI

Pełny stos: ramy techniczne definiują obowiązek; tradycje religijne definiują znaczenie. Obie warstwy są niezbędne.

Dla konsultantów, liderów i decydentów praktyczny wniosek jest taki: międzynarodowe ramy techniczne i religijne tradycje moralne nie konkurują ze sobą. Zajmują **różne warstwy tego samego stosu**. Połącz je.

MIĘDZYNARODOWE · CO

NIST AI RMF 1.0 · Funkcje zarządzania ryzykiem (rządź, mapuj, mierz, zarządzaj). **Odpowiada:** jakie kontrole są potrzebne mojej organizacji?

MIĘDZYNARODOWE · CO

EU AI Act · Wiążące regulacje z poziomami ryzyka. **Odpowiada:** co jest wymagane prawnie?

MIĘDZYNARODOWE · CO

ISO/IEC 42001 + 24027 · Systemy zarządzania + audyt uprzedzeń. **Odpowiada:** jaki jest standard operacyjny?

MIĘDZYNARODOWE · CO

Zasady OECD ds. AI + Etyka UNESCO · Międzynarodowo uzgodnione wartości. **Odpowiada:** jaka jest norma globalna?

RELIGIJNE · DLACZEGO

Magnifica Humanitas + Antiqua et Nova · Katolicka antropologia i nauczanie społeczne zastosowane do AI. **Odpowiada:** kim jest osoba ludzka i po co AI istnieje w ludzkim życiu?

RELIGIJNE · DLACZEGO

Islamska rama maqasid · Pięć uniwersaliów jako lista kontrolna. **Odpowiada:** czy ta AI służy dobrom, które tworzą wartościowe życie człowieka, czy im zagraża?

RELIGIJNE · DLACZEGO

Żydowska odpowiedzialność zbiorowa + Lashon Hara · Etyka wspólnotowa zastosowana do mowy i decyzji zapośredniczonych przez AI. **Odpowiada:** co jesteśmy sobie nawzajem winni w świecie nasyconym AI?

RELIGIJNE · DLACZEGO

Buddyjska dukkha + cetana + współzależność · Rama zmniejszania cierpienia i oceny intencji. **Odpowiada:** czy ta AI zmniejsza, czy wzmacnia niezadowolenie i co właściwie miała robić?

11 · Zakończenie — warstwa moralna nie jest opcjonalna

Stanowisko, z którym pozostawia Cię ten przewodnik.

Techniczne bezpieczeństwo to nie wystarcza.

Możesz zbudować system AI, który przejdzie każdą kontrolę NIST, każdy audyt ISO, każdy test zgodności z EU AI Act — i wciąż zbudować system, który **zawodzi osobę ludzką**. Techniczne ramy definiują podłogę. Nie definiują sufitu.

Tradycje religijne świata, mające od 2 000 do 5 000 lat praktyki w pytaniu, co czyni ludzkie życie wartym przeżycia, zaczęły odpowiadać na pytanie, które międzynarodowy nadzór pozostawia otwarte: **po co istnieje AI?** Odpowiedzi z ***Magnifica Humanitas, Antiqua et Nova***, islamskiego maqasid, żydowskiej odpowiedzialności zbiorowej i buddyjskiego zmniejszania dukkha nie są wymienne — ale zbiegają się w stanowisku, które ma znaczenie:

AI musi służyć rozkwitowi osób ludzkich — nie koncentracji władzy, nie eliminacji ludzkich ograniczeń, nie optymalizacji zaangażowania, nie maksymalizacji efektywności kapitałowej. Wszystko, co nie spełnia tego testu, jest sukcesem technicznym i porażką cywilizacyjną.

Dla konsultantów i liderów pracujących w obszarze nadzoru nad AI praktyczna konkluzja jest bezpośrednia: **czytaj obie warstwy stosu**. NIST i Watykan. ISO i maqasid. EU AI Act i Lashon Hara. Ramy techniczne mówią, co budować. Tradycje religijne mówią, dla czego to budujesz.

— Jorge Martín Jarrín Żak · Czerwiec 2026

12 · Źródła i materiały

Dokumenty pierwotne i wiarygodne analizy wtórne.

→ **Katolicyzm / Watykan**

Źródła pierwotne:

- [Magnifica Humanitas — pełny tekst encykliki \(vatican.va\)](#)
- [Antiqua et Nova — pełny tekst \(vatican.va, styczeń 2025\)](#)

Analiza wtórna:

- [Pope Leo's Magnifica Humanitas — Vatican News overview](#)
- [TIME — Pope Leo Uses First Major Papal Text to Warn About Dangers of AI](#)
- [USCCB — Pope Leo urges world to 'disarm' AI](#)
- [Catholic Outlook — Magnifica Humanitas comprehensive reading](#)
- [Transparency Coalition — Guide to Pope Leo XIV's encyclical on AI](#)
- [National Catholic Bioethics Center — The Ethics of AI in Antiqua et Nova](#)
- [Markkula Center — Antiqua et Nova: Anthropology and Social Ethics](#)
- [Antiqua et Nova — Wikipedia overview](#)

→ **Prawosławie i protestantyzm**

- [Public Orthodoxy — Artificial Intelligence: Bioethical Considerations and Limitations](#)
- [Juicy Ecumenism — AI: Christian Churches Respond](#)
- [C.S. Lewis Institute — Artificial Intelligence: Imago Dei, Stewardship, and the Mission of the Church](#)

→ **Islam**

- [Artificial Intelligence and the Islamic Theology of Technology \(MDPI\)](#)
- [Co-Designing Islamic AI Ethics: Insights from the UK Muslim Community \(CHI 2026\)](#)
- [Artificial Intelligence in Islamic Ethics: Towards Pluralist Ethical Benchmarking for AI \(Springer\)](#)
- [MuslimMatters — Faith and Algorithms: From an Ethical Framework for Islamic AI to Practical Application](#)

→ Porównawcze i wielotradycyjne

- [AI and Faith — Religious Ethics in the Age of AI and Robotics](#)
- [Religious ethics in the age of AI: comparative faith-based approaches to AI governance](#) (Springer, 2026).
- [Artificial Intelligence in Religious Education: Ethical, Pedagogical, and Theological Perspectives](#) (MDPI).